

Research Article

An Assessment of the Satisfaction of Students-Teachers with the Quality of Cultural Programs at Farhangian University in the Province of Kordestan¹

Bakhshali Aeini

Instructor, Department of Educational Sciences, Shahid Modares Campus,
Farhangian University, Sanandaj, Iran. bakhshali.aeini@yahoo.com

Abstract

The purpose of the present study is to evaluate the satisfaction of students with the quality of cultural programs. The method of study is a mixture of qualitative and quantitative; and a semi-structured interview and a researcher-made questionnaire were used for data collection. The statistical population of this research involves all 980 students-teachers in BA level. The sample size based on Krejcie and Morgan table was determined to be 289 members. For the narrative estimation of the instrument, the reference group method, and for the calculation of the final coefficients of the questionnaire, Cronbach's alpha test were applied. The final coefficients in each of the sub-scales (religious and ethical, social and political, aesthetical and artistic, scientific, and professional) were above the average, that is more than 70% fluctuating between 79% to 86%. The final coefficient of the whole scale was calculated to be 87%. The findings of the research convey that the extent of satisfaction among students-teachers is as follows: religious and ethical education with the average of 49.06% that is less than the average in society, social and political aspects with the average of 50.74% that is equal to the average in society, in aesthetical and artistic aspects with the average of 42.57% that is less than the average in society, and in scientific aspect with the average of 47.40% that is less than the average in society. The significance of the findings was confirmed by one sample t-Test.

Keywords: Students-Teachers, Province of Kordestan, Cultural Programs, Aspects of Education, Farhangian University.

---

1. **Received:** 2021/02/04 ; **Accepted:** 2021/03/02

Copyright © the authors

<http://tarbiatmaaref.cfu.ac.ir/>

سنجش رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه فرهنگیان استان کردستان^۱

بخشعلی آئینی

مریی، گروه علوم تربیتی، پردیس شهید مدرس، دانشگاه فرهنگیان، سنندج،
ایران. bakhshali.aeini@yahoo.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر ارزیابی میزان رضایتمندی دانشجویان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی است. روش تحقیق آمیخته کمی و کیفی بوده و برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار مصاحبه نیمه‌ساختارمند و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجو معلمان دوره کارشناسی پیوسته به تعداد ۹۸۰ نفر بود. حجم نمونه براساس جدول کرجسی و مورگان، تعداد ۲۸۹ نفر تعیین گردید. برای برآورد روایی محتوای ابزار، از روش گروه مرجع و برای محاسبه ضرایب پایایی پرسشنامه، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. ضرایب پایایی در هر چهار زیرمقیاس (ساحت اعتقادی و اخلاقی، ساحت اجتماعی و سیاسی، ساحت زیبایی‌شناختی و هنری و ساحت علمی، حرفه‌ای) بالاتر از میزان ملاک، یعنی از ۰/۷۰ به بالا بوده و بین ضریب ۰/۷۹ تا ۰/۸۶ در نوسان می‌باشد و ضریب پایایی کل مقیاس ۰/۸۷ بدست آمد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که میزان رضایتمندی دانشجو معلمان در ساحت تربیت اعتقادی و اخلاقی با میانگین ۴۹,۰۶ درصد، پائین‌تر از میانگین جامعه، در ساحت اجتماعی و سیاسی، با میانگین ۵۰,۷۴ درصد، در حد میانگین جامعه، در ساحت زیبایی‌شناختی و هنری با میانگین ۴۲,۵۷ درصد، پائین‌تر از میانگین جامعه و در ساحت علمی، حرفه‌ای با میانگین ۴۷,۴۰ درصد، پائین‌تر از میانگین جامعه است. معنی‌دار بودن این یافته‌ها، از طریق آزمون t تک‌نمونه‌ای، تأیید شد.

کلیدواژه‌ها: دانشجو معلمان، استان کردستان، برنامه‌های فرهنگی، ساحت‌های تربیت، دانشگاه فرهنگیان.

۱. مقدمه

دانشگاه فرهنگیان براساس اسناد بالادستی، از جمله سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تأسیس شد. اساسنامه دانشگاه فرهنگیان در جلسه ۷۰۴ مورخ ۹۰/۱۰/۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب و در تاریخ اول اسفند ماه ۱۳۹۰ با امضای رئیس جمهور وقت، ابلاغ شد. در سند تحول بنیادین، آموزش و پرورش پیرامون تأسیس این دانشگاه چنین آمده است: «استقرار نظام ملی تربیت معلم و راه‌اندازی دانشگاه ویژه فرهنگیان با رویکرد آموزش تخصصی و حرفه‌ای تربیت‌محور، توسط وزارت آموزش و پرورش با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط» (سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰، راهکار شماره ۱۱/۱).

صاحب‌نظران سازمان و مدیریت، همواره بر این اصل تأکید داشته‌اند که عامل اصلی تأسیس و بقای هر سازمان رسمی، اهداف آن است و در همین راستا، برای تعیین میزان اثربخشی برنامه‌های آن نیز، باید به بررسی میزان تحقق اهداف آن سازمان پرداخت. بر این مبنا لازم است ابتدا به معرفی اهداف دانشگاه فرهنگیان، سپس به تبیین مسئله پژوهش حاضر، یعنی «بررسی میزان رضایت‌مندی دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی» به عنوان بخشی از فرایند تربیت دانشجویان معلمان، در این دانشگاه پردازیم. دانشگاه فرهنگیان برای پیگیری و تحقق اهداف ذیل تأسیس شده است:

۱) تأمین و تربیت معلمان، مدیران، مربیان، کارکنان و پژوهشگرانی مؤمن، متعهد، معتقد به مبانی دینی و ارزش‌های اسلامی و انقلابی، دارای فضایل اخلاقی و ارزش‌های والای انسانی، کارآمد، توانمند در طراز جمهوری اسلامی ایران،

۲) تربیت و توانمندسازی و ارتقای شایستگی‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای منابع انسانی با تأکید بر پرورش انسان‌های، متقی، کارآفرین، خودباور، خلاق و توانا در تولید علم و فناوری و نوآوری، متناسب با مبانی و ارزش‌های اسلامی و نیازهای جامعه.

۳) دانشجویان- معلمان این دانشگاه، باید از صلاحیت‌های دینی، اخلاقی، انقلابی و شخصی برخوردار شوند و به تعبیر بهتر باید در فرآیند تحصیل، شایستگی‌های اخلاقی، اعتقادی، انقلابی- حرفه‌ای و تخصصی را که شایسته یک معلم می‌باشد، کسب نمایند (اساسنامه دانشگاه فرهنگیان).

با بررسی و تحلیل اهداف فوق، به این مهم، پی خواهیم برد که بخش عمده‌ای از اهداف دانشگاه فرهنگیان، از قبیل «تربیت معلمان و مربیانی مؤمن، متعهد و معتقد به مبانی دینی و ارزش‌های اسلامی و انقلابی، دارای فضایل اخلاقی و ارزش‌های والای انسانی و همچنین تربیت و ارتقای شایستگی‌های عمومی، حرفه‌ای، اخلاقی، اعتقادی و انقلابی که شایسته یک معلم است»، به حوزه برنامه‌های فرهنگی

مربوط می‌شود. این اهداف باید از طریق طراحی و اجرای برنامه‌های فرهنگی و تربیتی راهبردی و عملیاتی جامع و اثربخش، تحقق پذیرند. بنابراین، شکی نیست که تحقق اهداف دانشگاه فرهنگیان به لحاظ تنوع و چندساحتی بودن آنها، تنها از طریق برنامه‌های درسی رسمی دانشگاه که بیشتر بر ساحت آموزشی، علمی و پژوهشی تأکید دارند، امکان‌پذیر نیست. در این میان، نقش برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی به عنوان برنامه‌های مکمل به لحاظ ماهیت اختیاری، انتخابی و خودانگیخته این برنامه‌ها در تربیت دانشجو معلمان، بسیار شایان توجه است. از این‌رو، یکی از راه‌های تحقق اهداف دانشگاه، طراحی، تصویب و اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی غیررسمی است.

پیرامون ارزش، اهمیت و نقش برنامه‌های فرهنگی در تربیت دانشجویان، تحقیقات زیادی انجام شده است که به نتایج برخی از آنها اشاره می‌شود:

رحیمی (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان «نقش فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در پرورش هوش‌های چندگانه»، نشان داد که می‌توان از فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در جهت کاربرد هوش‌های چندگانه برای رشد همه جانبه فراگیران استفاده کرد.

صادقی، هدایتی و میثاقی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «تعیین اصول و تدوین سیاست‌های کلی فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در مدارس و مراکز آموزش عالی ایران» نشان دادند که بازبینی و بازنگری مجدد در زمینه آئین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مرتبط با فعالیت‌های فوق برنامه مدارس و دانشگاه‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

عمیدی مظاهری، کرباسی و مصطفوی (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان «چالش‌های فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و تربیتی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان» نشان دادند که مشکلات فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه، در چهار می‌باشند: مشکلات مرتبط با ماهیت فرهنگ، مشکلات مرتبط با اعضای هیئت علمی، مشکلات مرتبط با دانشجویان و مشکلات مرتبط با سازمان دانشگاه.

شمشیری (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «نقش و جایگاه تربیت فرهنگی در نظام تربیت معلم» نشان داد که عمده‌ترین اهداف در قلمرو تربیت فرهنگی معلمان عبارتند از: ارج نهادن و انتقال میراث فرهنگی گذشتگان به آنها، نقد و ارزیابی فرهنگی و اصلاح و بازسازی فرهنگی. به علاوه مهم‌ترین اقتضانات شامل: تغییر نگرش به نظام تربیت معلم و تغییر تعریف معلم و معلمی در نظام تعلیم و تربیت و به دنبال آن اولویت دادن به فرهنگ و تربیت فرهنگی می‌باشد.

آقایی ابراندآبادی و زاهدی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «نگاه نوین به تربیت هنری و

زیبایی‌شناختی براساس نگرش اسلامی» دریافتند که در نظام زیبایی‌شناختی قرآن، بحث زیبایی‌های حقیقی و نیز زیبایی مجازی مطرح است که برای تشخیص این دو از هم نیازمند تقوا هستیم. تقوا موجب توجه به موقعیت خطرناک زیانمایی‌ها و عدم غفلت از آنها می‌گردد که از طریق تذکر به دست می‌آید. این توجه و تذکر، مطابق دیدگاه ملاصدرا می‌تواند از طریق عشق فراهم گردد که ارتباط مستقیم با فعالیت‌های هنری دارد.

با توجه به تأثیر برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی بر تربیت، توانمندسازی و توسعه همه‌جانبه شخصیت دانشجو معلمان که در تحقیقات متعدد، مورد تأیید قرار گرفته است، در دانشگاه نوپای فرهنگیان نیز در راستای رسالت و مأموریت تربیت معلمان و مربیان در طراز جمهوری اسلامی ایران و براساس نظام معیار اسلامی مورد توجه جدی قرار گرفته است. در ساختار سازمانی آن برای پیگیری و تحقق اهداف حوزه فرهنگی، معاونتی با عنوان معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه پیش‌بینی شده است. این معاونت بر مبنای اهداف و اصول مندرج در مبانی نظری سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، ساختار برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه را بر مبنای ساحت‌های مختلف تربیت، هدف‌گذاری، طراحی و تصویب نموده و در قالب اساسنامه انجمن‌های علمی دانشجویان و دستورالعمل اجرایی کانون‌های فرهنگی و تربیتی به پردیس‌های استانی جهت اجرا، ابلاغ کرده است.

برنامه‌های فرهنگی دانشگاه فرهنگیان از سال ۱۳۹۱ با پذیرش اولین دوره دانشجو در مقطع کارشناسی پیوسته در این دانشگاه و هم‌گام با بخش آموزش و پژوهش آغاز شد. از آنجا که در هر سازمان جدید، لازم است که برنامه‌های راهبردی و عملیاتی، همواره مورد بررسی و بازنگری علمی قرار گیرند تا در صورت لزوم، اصلاح و تکمیل شوند، در دانشگاه فرهنگیان نیز ضرورت دارد که وضعیت موجود برنامه‌های فرهنگی از لحاظ کیفیت، از دیدگاه دانشجو معلمان، مورد پایش و بررسی علمی قرار گیرد، لذا، ضرورت اجرای این پژوهش از سوی مسئولان دانشگاه فرهنگیان در سازمان مرکزی، احساس شد.

در این راستا، مسئله پژوهش حاضر این است که میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه فرهنگیان استان کردستان مورد بررسی قرار گیرد.

۲. اهداف تحقیق

هدف کلی این پژوهش «شناسایی میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های

فرهنگی و ارائه پیشنهادات و راهکارهای اجرایی لازم به منظور اصلاح و بهبود این برنامه‌ها» است. برنامه‌های فرهنگی، در چهار ساحت تربیت، به شرح زیر بررسی شده:

(۱) ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی،

(۲) ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی،

(۳) ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری،

(۴) ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری.

در واقع ساحت‌های چهارگانه تربیت بالا را می‌توان به عنوان اهداف ویژه در پژوهش حاضر تلقی نمود.

۳. سؤال‌های تحقیق

سؤال‌های اصلی تحقیق مبتنی بر ساحت‌های چهارگانه تربیت، به شرح زیر هستند:

(۱) میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه «ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی» به چه میزان است؟

(۲) میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه «ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی» به چه میزان است؟

(۳) میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه «ساحت تربیت زیبانشناختی و هنری» به چه میزان است؟

(۴) میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه «ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری» به چه میزان است؟

۴. مفاهیم پژوهش

از جمله مفاهیم محوری در تحقیق حاضر، مفهوم رضایت‌مندی از کیفیت برنامه‌های فرهنگی از دیدگاه دانشجو معلمان است. لذا، ضرورت دارد که این مفاهیم، به خوبی تبیین و تعریف شوند. از این‌رو، برای تبیین مفهوم رضایت‌مندی به برخی از نظریه‌های مرتبط با موضوع پژوهش حاضر، اشاره می‌شود:

نظریه انتظار^۱: این نظریه، معتقد است که رضامندی با نحوه انطباق کامل امیدها و انتظارات پیشرفت‌های فرد، تعیین می‌شود (باهر، ۱۳۸۹، ص ۲۶۰).

نظریه نیاز^۲: رضامندی را به عنوان تابعی از میزان کام‌روایی و ارضای نیازهای فرد، شامل نیازهای جسمی و روان‌شناختی تعریف می‌کند (همان).

نظریه ارزش^۳: مدعی است رضامندی شغلی به وسیله این پدیده تعیین می‌گردد که آیا شغل به فرد امکان حفظ ارزش‌های خصوصی و شخصی‌اش را می‌دهد؟ (همان).

«رضایت‌مندی» عبارت است از حدی از احساس و نگرش‌های مثبت دانشجو نسبت به کیفیت برنامه‌های فرهنگی که در آن، عضویت، مشارکت و فعالیت داشته است. کوهلن^۴ معتقد است: اگر انگیزه‌های اصلی و مهم فرد در زمینه فعالیت‌هایی که انجام می‌دهد، ارضاء شوند و هرچه فاصله بین نیازهای شخصی فرد و ادراک یا نگرش او نسبت به توانایی بالقوه سازمان برای ارضای این نیازها کمتر باشد، رضایت، بیشتر خواهد بود (به نقل از: ساعتچی، ۱۳۹۲، ص ۲۴).

بنابراین، در پژوهش حاضر، رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی اجرا شده در پردیس‌های استان کردستان، برحسب احساس و نگرش‌های مثبت دانشجویان و ارزیابی و قضاوت آنها از عملکرد برنامه‌های فرهنگی که در آن عضویت، فعالیت و یا شرکت داشته‌اند، برآورد و تعیین می‌شود.

۵. روش‌شناسی پژوهش

در پژوهش حاضر، از روش تحقیق آمیخته، یعنی روش کیفی^۵ (مصاحبه مبتنی بر گروه کانونی)^۶ و روش کمی (پیمایشی از نوع توصیفی زمینه‌یاب) استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش نیز، شامل کلیه دانشجو معلمان دوره کارشناسی پیوسته، شاغل به تحصیل در پردیس‌های استان کردستان در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ بود که تعداد کل جامعه آماری، طبق آمار اخذ شده از واحد آموزش، ۹۸۰ نفر

1. Expectancy Theory
2. Need Theory
3. Value Theory
4. Kuhlen
5. Qualitative Research
6. Focus Groups

بودند. حجم نمونه براساس جدول «کرجسی و مورگان»^۱، تعداد ۲۸۹ نفر تعیین گردید. در این تحقیق از دو روش نمونه‌گیری استفاده شده است، یعنی در بخش کمی و برای انتخاب آزمودنی‌ها جهت پاسخگویی به پرسشنامه تحقیق به تعداد ۲۴۳ نفر، از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و در بخش کیفی، یعنی اجرای مصاحبه و انتخاب مصاحبه‌شوندگان به تعداد ۴۶ نفر از روش «نمونه‌گیری هدفمند» از نوع «نمونه همگن» استفاده شد (هومن، ۱۳۸۵). ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش در بخش کیفی، شامل مصاحبه نیمه ساختارمند و در بخش کمی، پرسشنامه محقق ساخته بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی (دلاور، ۱۳۹۳)، کدگذاری باز و محوری و فن تحلیل سوات^۲ استفاده شده است.

۵-۱. پرسشنامه توصیف رضایت‌مندی دانشجویان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه

برای تعیین روایی محتوای پرسشنامه، از روش گروه مرجع، یعنی دیدگاه هیئت علمی و کارشناسان فرهنگی دانشگاه فرهنگیان، استفاده گردید. ابتدا سوال‌های پرسشنامه و مصاحبه، توسط ۱۰ نفر از استادان و کارشناسان فرهنگی دانشگاه، مورد بررسی و اصلاح قرار گرفت. در مرحله بعد، پرسشنامه تحقیق به تفکیک ساحت‌های چهارگانه تربیت به صورت آزمایشی، بین ۳۰ نفر از دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان، آزموده شد. در نهایت با اعمال اصلاحات لازم، پرسشنامه نهایی تحقیق، جهت اجرای رسمی تهیه گردید. گویه‌های پرسشنامه در دو بخش تنظیم شد: بخش اول شامل مشخصات فردی پاسخگویان می‌باشد و بخش دوم شامل ۴۰ گویه، که به توصیف میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی به تفکیک ساحت‌های چهارگانه تربیت موردنظر در پژوهش حاضر، مربوط می‌شود.

آزمودنی، باید در یک مقیاس ۵ درجه‌ای براساس طیف لیکرت شامل (خیلی زیاد=۵، زیاد=۴، متوسط=۳، کم=۲ و خیلی کم=۱)، میزان رضایت و یا عدم رضایت خود را از کیفیت برنامه‌های فرهنگی، به تفکیک ساحت‌های چهارگانه تربیت، در مورد هر یک از گویه‌های پرسشنامه، مشخص سازد. برای سنجش پایایی پرسشنامه تحقیق حاضر از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج آن به شرح جدول زیر است:

1. Krejcie.RV. & Morgan.D.W.

2. SWOT

جدول ۱- شاخص‌های پایایی پرسشنامه سنجش رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی

زیرمقیاس‌ها	آلفای کرونباخ
ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی	۰/۷۹۶
ساحت اجتماعی و سیاسی	۰/۸۳۱
ساحت زیبایی‌شناختی و هنری	۰/۸۲۹
ساحت علمی، حرفه‌ای و فناوری	۰/۸۶۳
مقیاس کل	۰/۸۷۵

یافته‌های جدول (۱)، شاخص پایایی ابزار پژوهش با روش آلفای کرونباخ نشان می‌دهد که ضرایب پایایی ابزار در هر چهار زیرمقیاس، بالاتر از میزان ملاک یعنی از ۷۰ درصد به بالا می‌باشد، و بین ضریب ۷۹ تا ۸۶ درصد، در نوسان است، که نشانگر هم‌سانی درونی بالا و پایایی مناسب خرده‌مقیاس‌های ابزار می‌باشد. بالاترین ضریب پایایی مربوط به خرده‌مقیاس «ساحت علمی، حرفه‌ای و فناوری» و پایین‌ترین آن مربوط به خرده‌مقیاس «ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی» می‌باشد. همچنین ضریب پایایی کل مقیاس، ۸۷ درصد است.

۶. نتایج

یافته‌های پژوهش حاضر در دو بخش کیفی و کمی به شرح زیر است:

الف) نتایج تحقیق در بخش تحلیل کیفی (مبتنی بر سوالات مصاحبه)

سوال اول: در صورت شرکت در برنامه‌های فرهنگی اجرا شده در پردیس محل تحصیل شما، کیفیت

برنامه‌ها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

جدول ۲- نتایج گذراری محوری دیدگاه دانشجویان، در مورد کیفیت برنامه‌های فرهنگی

مقوله اصلی	مقولات محوری	درصد	فراوانی کدهای باز
دلایل کیفیت سطح بالای برنامه‌های فرهنگی	<p>کیفیت بالا</p> <p>۱. دارای بار علمی، محتوای مفید بوده و بر افزایش مهارت‌های زندگی و رشد و توسعه حرفه‌ای دانشجو معلمان مؤثر هستند.</p> <p>۲. ارائه فعالیت‌های اثربخش و تولید آثار فاخر توسط دانشجو معلمان</p> <p>۳. بالا بودن کیفیت برنامه‌ها به دلیل داشتن تنوع فراوان</p> <p>۴. کیفیت بالا به دلیل حضور فعال اساتید و مشارکت و همکاری آنان در فرایند برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۵. کیفیت بالا به دلیل مدیریت زمان مطلوب برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۶. کیفیت بالا به دلیل ایجاد جو سازمانی باز و اثربخش در پردیس‌ها، از طریق ایجاد روحیه گروهی در میان دانشجویان و همچنین ایجاد جو شادابی و نشاط در بین دانشجویان، اساتید و کارکنان</p>	۳۸,۳۳	۲۳

مقوله اصلی	مقولات محوری	درصد	فراوانی کدهای باز
دلایل کیفیت پایین سطح برنامه‌های فرهنگی	<p>کیفیت پایین</p> <p>۱. کیفیت پایین به دلیل فاصله‌گیری از رسالت و اهداف اصلی برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۲. عدم حمایت و پشتیبانی کافی، به ویژه عدم حمایت از آثار هنری و علمی دانشجویان</p> <p>۳. عدم استقبال و مشارکت پایین دانشجویان در فعالیتهای فرهنگی</p> <p>۴. دل‌زدگی، بی‌انگیزگی و بی‌میلی دانشجویان برای شرکت در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۵. ضعف اطلاع‌رسانی و تبلیغات، فقدان جذابیت برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۶. صوری، سطحی و تکراری بودن برنامه‌ها و صرفاً برای رفع مسئولیت و جهت گزارش‌دهی به مقامات مافوق</p> <p>۷. ناهماهنگی و عدم مدیریت زمان مناسب در برنامه‌ها</p> <p>۸. کیفیت پایین بعضی از همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی</p> <p>۹. عدم تناسب برنامه‌های فرهنگی با نیازهای شغلی و شخصی دانشجویان</p>	۶۱,۶۷	۳۷
		۱۰۰	۶۰

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد که گروهی از دانشجویان، کیفیت برنامه‌های فرهنگی را در سطح بالا و گروهی نیز، کیفیت برنامه‌ها را در سطح پایین، ارزیابی نموده‌اند.

سوال دوم: از برنامه‌های فرهنگی اجرا شده در پردیس محل تحصیل خود، چقدر رضایت یا نارضایتی دارید؟ لطفاً دلایل رضایت مندی و نارضایت مندی خود را بیان کنید.

جدول ۳- نتایج کدگذاری محوری دیدگاه دانشجویان در مورد دلایل رضایت و یا نارضایتی از برنامه‌های فرهنگی

مقوله اصلی	مقولات محوری	درصد	فراوانی کدهای باز
دلایل رضایت دانشجویان از برنامه‌های فرهنگی	<p>دلایل رضایت</p> <p>۱. رضایت به دلیل سپردن مسئولیت برنامه‌های فرهنگی به دانشجویان</p> <p>۲. رضایت به دلیل استفاده از استادان مجرب در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۳. رضایت از مدیریت مطلوب و اثربخش برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۴. رضایت به دلیل داشتن آزادی عمل و واگذاری اختیار به دانشجویان در برنامه‌ها</p> <p>۵. رضایت از تعدد و تنوع برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۶. رضایت به دلیل غنی‌سازی اوقات فراغت دانشجویان</p> <p>۷. رضایت به دلیل تناسب برنامه‌ها با نیازهای فردی و حرفه‌ای دانشجویان</p> <p>۸. رضایت به دلیل رعایت عدالت و توجه به آداب و رسوم اقوام و افراد متفاوت</p>	۳۹,۷۸	۳۷

مقوله اصلی	مقولات محوری	درصد	فراوانی گدهای باز
دلایل نارضایتی دانشجویان از برنامه‌های فرهنگی	دلایل نارضایتی ۱. نارضایتی به دلیل نداشتن محتوای مطلوب برنامه‌ها ۲. نارضایتی به دلیل مدیریت زمان نامطلوب در برنامه‌های فرهنگی ۳. بی‌هدف بودن، بی‌نظمی و ناهماهنگی در بعضی از برنامه‌ها (مدیریت ضعیف) ۴. نارضایتی به دلیل عدم اعتماد به دانشجویان و ندادن آزادی عمل کافی به آنان در فعالیت‌های فرهنگی ۵. عدم اهتمام در ایجاد انگیزه و شوق برای جذب دانشجویان خلاق، نوآور و کارآفرین به فعالیت‌های فرهنگی ۶. عدم تقدیر و تجلیل شایسته از فعالان فرهنگی دانشگاه ۷. فقدان تنوع در برنامه‌های فرهنگی ۸. عدم حمایت و پشتیبانی کافی مسئولین از برنامه‌های فرهنگی ۹. نامناسب بودن سیستم صوتی و کمبود امکانات مورد نیاز برای اجرای برنامه‌ها ۱۰. وجود مشکلات و محدودیت‌های مالی و بودجه‌ای ۱۱. کم‌رنگ بودن فعالیت‌های هنری در برنامه‌های فرهنگی ۱۲. پیچیدگی ساختار سازمانی و طولانی بودن مراحل اداری در امور فرهنگی دانشگاه	۶۰,۲۲	۵۵
		۱۰۰	۹۳

نتایج مندرج در جدول (۳) دلایل رضایت و عدم نارضایتی دانشجویان از برنامه‌های فرهنگی را نشان می‌دهد.

سوال سوم: به نظر شما نقاط قوت و ضعف برنامه‌های فرهنگی اجرا شده در پردیس محل تحصیل شما کدامند؟

جدول ۴- نتایج گدگذاری محوری دیدگاه دانشجویان در مورد نقاط قوت و ضعف برنامه‌های فرهنگی

مقوله اصلی	مقوله‌های محوری	درصد	فراوانی گدهای باز
نقاط قوت برنامه‌های فرهنگی	۱. سپردن مسئولیت و مدیریت برنامه‌های فرهنگی به دانشجویان ۲. مدیریت اثربخش برنامه‌های فرهنگی ۳. بهره‌گیری از اساتید و سخنرانان برجسته در برنامه‌های فرهنگی ۴. ارتقاء آگاهی، دانش و مهارت‌های حرفه‌ای دانشجو معلمان ۵. جلب مشارکت دانشجویان و ایجاد روحیه تعاون و همکاری بین آنان ۶. تنوع مطلوب برنامه‌های فرهنگی ۷. کمیّت مطلوب برنامه‌های فرهنگی	۴۴,۴۴	۳۷

مقوله اصلی	مقوله‌های محوری	درصد	فراوانی کدهای باز
نقاط ضعف برنامه‌های فرهنگی	۱. عدم حمایت و پشتیبانی مالی، مادی و معنوی از برنامه‌های فرهنگی ۲. مشارکت پایین و استقبال کم از برنامه‌های فرهنگی ۳. بی‌توجهی نیازها، علایق و سلیق دانشجویان معلمان در برنامه‌های فرهنگی ۴. مدیریت زمان نامناسب در برنامه‌های فرهنگی ۵. کیفیت پایین و تأکید صرف بر کمیت در برنامه‌ها ۶. عدم تنوع و جذابیت در برنامه‌های فرهنگی ۷. وجود بوروکراسی نامعقول در فرایند برنامه‌های فرهنگی ۸. عدم دعوت از شخصیت‌های کشوری و اساتید خارج از دانشگاه ۹. فقدان شور و شوق و انگیزه کافی در برنامه‌های فرهنگی ۱۰. تأکید بر صدور گواهی حضور برای جذب دانشجویان به برنامه‌ها	۵۵,۵۶	۵۶
		۱۰۰	۹۳

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که «نقاط قوت» برنامه‌های فرهنگی دارای هفت مقوله محوری، و «نقاط ضعف» برنامه‌ها دارای ده مقوله محوری، است.

سوال چهارم: به نظر شما شرکت در برنامه‌های فرهنگی دانشگاه، چه فرصت‌ها و تهدیدهایی ممکن است برای دانشجویان معلمان در بر داشته باشد؟

جدول ۵- نتایج کدگذاری محوری دیدگاه دانشجویان
در زمینه فرصت‌ها و تهدیدهای شرکت در برنامه‌های فرهنگی

مقوله اصلی	مقولات محوری	درصد	فراوانی کدهای باز
فرصت‌های برنامه‌های فرهنگی	۱. فرصت شکوفایی استعدادها و رشد و تعالی شخصی دانشجویان ۲. فرصت کسب تجارب برای مواجهه با چالش‌های جدید در مسیر شغلی ۳. فرصت کسب مهارت‌های زندگی به شیوه ایرانی و اسلامی ۴. فرصت مطالعه غیر درسی و کسب آگاهی و دانش‌افزایی ۵. پر کردن و غنی‌سازی اوقات فراغت دانشجویان ۶. ایجاد شور، نشاط و پویایی در عین احساس آرامش و امنیت روانی ۷. فرصت یادگیری عملی فرایندهای کار و مدیریت ۸. فرصت پرورش حس مسئولیت‌پذیری و کسب مهارت‌های اجتماعی	۵۷,۱۴	۵۰

مقوله اصلی	مقولات محوری	درصد	فراوانی کدهای باز
تهدیدهای شرکت در برنامه‌های فرهنگی	۱. افت تحصیلی دانشجویان به علت غفلت از آموزش درسی رسمی دانشگاه ۲. وقت‌گیر بودن برنامه‌های فرهنگی ۳. احساس عدم ایمنی و امنیت در ارائه مطالب ۴. کاربردی و جامع نبودن برنامه‌های فرهنگی ۵. دور شدن از مأموریت و اهداف اصلی برنامه‌های فرهنگی (جابه‌جایی هدف با وسیله) ۶. چالش مشتری (نداشتن مشتری و شرکت‌کننده کافی)	۴۲,۸۶	۲۸
		۱۰۰	۷۸

نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد که دانشجویان در مورد «فرصت‌های» پیرامون برنامه‌های فرهنگی، به هشت مقوله محوری و در مورد «تهدیدهای» پیرامون برنامه‌های فرهنگی به شش مقوله محوری، اشاره نموده‌اند.

جدول ۶- فراوانی و درصد مقولات محوری برحسب نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای برنامه‌های فرهنگی از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان

شرح	فراوانی کدهای باز	فراوانی مقولات محوری	درصد مقولات محوری
نقاط قوت	۳۷	۸	۴۴,۴۴٪
نقاط ضعف	۵۶	۱۰	۵۵,۵۶٪
جمع	۹۳	۱۸	۱۰۰٪
فرصت‌ها	۵۰	۸	۵۷,۱۴٪
تهدیدها	۲۸	۶	۴۲,۸۶٪
جمع	۷۸	۱۴	۱۰۰٪

به استناد یافته‌های جدول (۶)، میزان نقاط قوت برنامه‌های فرهنگی ۴۴/۴۴ درصد و میزان نقاط ضعف برنامه‌های فرهنگی ۵۵/۵۶ درصد ارزیابی شد، که سهم نقاط ضعف برنامه‌ها از نقاط قوت آنها بیشتر است.

همچنین میزان فرصت‌های برنامه‌های فرهنگی ۵۷/۱۴ درصد، و میزان تهدیدهای برنامه‌های فرهنگی ۴۲/۸۶ درصد، ارزیابی گردید و سهم فرصت‌ها از تهدیدها، بیشتر است.

جدول ۷- «نقاط قوت»، «نقاط ضعف»، «فرصت‌ها» و «تهدیدها» برنامه‌های فرهنگی، براساس فن تحلیل SWOT

تهدیدها (T):	فرصت‌ها (O):	محیط بیرونی محیط درونی
<p>T1. افت تحصیلی دانشجویان به علت غفلت از آموزش درسی رسمی دانشگاه</p> <p>T2. وقت‌گیر بودن برنامه‌های فرهنگی</p> <p>T3. احساس عدم ایمنی و امنیت در ارائه مطالب</p> <p>T4. کاربردی و جامع نبودن برنامه‌های فرهنگی</p> <p>T5. دور شدن از مأموریت و اهداف اصلی برنامه‌های فرهنگی (جابه‌جایی هدف با وسیله)</p> <p>T6. چالش مشتری (نداشتن مشتری یا شرکت‌کننده کافی)</p>	<p>O1. فرصت شکوفایی استعدادها و رشد و تعالی شخصی دانشجویان</p> <p>O2. فرصت کسب تجارب برای مواجهه با چالش‌های جدید در مسیر شغلی</p> <p>O3. فرصت کسب مهارت‌های زندگی به‌شیوه ایرانی و اسلامی</p> <p>O4. فرصت مطالعه غیردرسی و کسب آگاهی و دانش‌افزایی</p> <p>O5. پرکردن و غنی‌سازی اوقات فراغت دانشجویان</p> <p>O6. ایجاد شور، نشاط و پویایی در عین احساس آرامش و امنیت روانی</p> <p>O7. فرصت یادگیری عملی فرایندهای کار و مدیریت</p> <p>O8. فرصت پرورش حس مسئولیت‌پذیری و کسب مهارت‌های اجتماعی</p>	<p>نقاط قوت (S):</p> <p>S1. سپردن مسئولیت و مدیریت برنامه‌های فرهنگی به دانشجویان</p> <p>S2. مدیریت اثربخش برنامه‌ها</p> <p>S3. بهره‌گیری از اساتید و سخنرانان برجسته در برنامه‌ها</p> <p>S4. ارتقای آگاهی، دانش و مهارت‌های حرفه‌ای دانشجو معلمان</p> <p>S5. جلب مشارکت دانشجویان و ایجاد روحیه تعاون و همکاری بین آنان</p> <p>S6. تنوع مطلوب برنامه‌های فرهنگی</p> <p>S7. داشتن کمیّت مطلوب برنامه‌های فرهنگی</p>
<p>راهبرد (WT) یا راهبرد تدافعی (حداقل-حداقل) این راهبرد در وضعیتی که نقاط ضعف در حداقل و تهدیدها نیز در حداقل باشند، کاربرد دارد.</p> <p>وضعیت موجود برنامه‌ها طبق نتایج تحقیق:</p> <p>- نقاط ضعف برنامه‌ها، دارای ۵۶ کد باز و ۱۰ مقوله محوری و سهم نسبی ۵۵/۵۶ درصدی (در وضعیت متوسط به پایین)</p> <p>- فرصت‌ها برنامه‌ها، دارای ۵۰ کد باز و ۸ مقوله محوری و سهم نسبی ۵۷/۱۴ درصدی (در وضعیت متوسط به بالا)</p> <p>- تهدیدها برنامه‌ها دارای ۲۸ کد باز و ۶ مقوله محوری و سهم نسبی ۴۲/۸۶ درصدی (در وضعیت متوسط به پایین)</p>	<p>راهبرد (WO) یا راهبرد رقابتی (حداقل-حداکثر) این راهبرد در وضعیتی که نقاط ضعف درحد اقل و فرصت‌ها در حداکثر باشند، کاربرد دارد.</p> <p>وضعیت موجود برنامه‌ها طبق نتایج تحقیق:</p> <p>- نقاط ضعف برنامه‌ها، دارای ۵۶ کد باز و ۱۰ مقوله محوری و سهم نسبی ۵۵/۵۶ درصدی (در وضعیت متوسط به پایین)</p> <p>- فرصت‌ها برنامه‌ها، دارای ۵۰ کد باز و ۸ مقوله محوری و سهم نسبی ۵۷/۱۴ درصدی (در وضعیت متوسط به بالا)</p>	<p>نقاط ضعف (W):</p> <p>W1. عدم حمایت و پشتیبانی مالی، مادی و معنوی از برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W2. مشارکت‌پایین واستقبال کم از برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W3. بی‌توجهی نیازها، علایق و سلائیق دانشجو معلمان در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W4. مدیریت زمان نامناسب در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W5. کیفیت پایین و تأکید صرف بر کمیّت در برنامه‌ها</p> <p>W6. عدم تنوع و جذابیت در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W7. وجود بوروکراسی نامعقول در فرایند برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W8. عدم دعوت از شخصیت‌های کشوری و اساتید خارج از دانشگاه</p> <p>W9. فقدان شور و شوق و انگیزه کافی در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>W10. تأکید بر صدور گواهی حضور برای جذب دانشجویان به برنامه‌ها</p>

بر طبق داده‌های مندرج در جدول ۷، نهادهای فرهنگی دانشگاه، مثل شورای فرهنگی دانشگاه، اختیار تعیین راهبردها و اصلاح آنها را دارند. محقق نمی‌تواند در حوزه فرهنگی راهبرد تعیین کند. لذا، نتایج این پژوهش می‌تواند با نشان دادن وضعیت موجود، به تصمیم‌گیرندگان حوزه فرهنگی دانشگاه، کمک کند.

ب) نتایج تحقیق در بخش کمی و استنباطی مبتنی بر پرسش‌های اساسی تحقیق

نتایج در این قسمت در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است:

۱. نتایج توصیفی

جدول ۸- میانگین و انحراف استاندارد نمرات شرکت‌کنندگان به تفکیک ساحت‌های تربیت

متغیرها	میانگین نمونه	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	میانگین فرضی جامعه
ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی	۱۷/۱۷	۶/۳۷	۷	۳۵	۲۱
ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی	۲۵/۳۷	۸/۸۷	۱۰	۵۰	۳۰
ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری	۱۷/۰۳	۷/۵۱	۸	۴۰	۲۴
ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری	۳۵/۵۵	۱۳/۶۹	۱۵	۷۵	۴۵
مجموع ساحت‌ها	۲۳/۷۸	۹/۱۱	۱۰	۴۰	۳۰

نتایج جدول (۸) بیانگر این واقعیت است که شاخص میانگین میانگین‌ها، در خصوص میزان رضایت‌مندی دانشجویان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی، در مجموع چهار ساحت مختلف تربیت، با مقدار ۲۳/۷۸ از میانگین فرضی جامعه با مقدار ۳۰، کمتر است. این نکته نشانگر این واقعیت است که میزان رضایت‌مندی دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در مجموع ساحت‌های چهارگانه تربیت، پایین‌تر از میانگین جامعه است.

۲. نتایج استنباطی

در این قسمت، سؤال‌های اساسی پژوهش، با استفاده از روش t تک‌نمونه‌ای، مورد بررسی قرار گرفتند. اما قبل از بررسی آزمون t تک‌نمونه‌ای، فرض نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق با استفاده از آزمون $(K-S)^1$ یا (کولموگروف - اسمیرنوف) روی متغیرهای پژوهش انجام شد که نتایج آن در جدول

(۸) آمده است.

جدول ۹- آزمون فرض نرمال بودن توزیع متغیرها

متغیر	کولموگروف-اسمیرنوف (K-S)	درجه آزادی	سطح معنی داری
ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی	۰/۱۵	۲۴۳	۰/۰۶۵
ساحت تربیت سیاسی و اجتماعی	۰/۱۴۷	۲۴۳	۰/۰۷۸
ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری	۰/۰۶۸	۲۴۳	۰/۱۲۳
ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری	۰/۰۵	۲۴۳	۰/۱۵

یافته‌های جدول (۹) نشان می‌دهد که سطح معنی داری به دست آمده در آزمون (K-S)، در متغیرهای چهارگانه (ساحت‌های چهارگانه تربیت) پژوهش، بیش از مقدار ملاک ۰/۰۵ می‌باشد. در نتیجه می‌توان گفت که توزیع متغیرهای مورد بررسی در نمونه آماری دارای توزیع نرمال است.

ج) نتایج به تفکیک سؤال‌های اساسی تحقیق (ساحت‌های چهارگانه تربیت)

در پژوهش حاضر، از آزمون t تک‌نمونه‌ای، جهت مقایسه میانگین نمرات گروه نمونه با میانگین جامعه، استفاده شده است. نتایج به تفکیک سؤال‌های اساسی تحقیق (ساحت‌های چهارگانه تربیت) به شرح زیر است:

جدول ۱۰- نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای، مقایسه میانگین میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	T	درجه آزادی	سطح معنی داری
ساحت تربیت اعتقادی عبادی و اخلاقی	۱۷/۱۷	۶/۳۷	۴۱/۹۹	۲۴۲	*۰/۰۰۱

*p<0/001

مطابق نتایج جدول شماره (۱۰)، مقدار t مشاهده شده برای متغیر رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در ساحت «تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی» دانشگاه ۴۱/۹۹ بوده است، که از مقدار بحرانی جدول در سطح آلفای ۰/۰۵ بزرگ‌تر می‌باشد. بنابراین، می‌توان ادعان کرد که میزان رضایت پایین‌تر از حد متوسط دانشجو معلمان، از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه ساحت تربیت

عبادی و اخلاقی از لحاظ آماری معنی‌دار است ($t=41/99$ و $P<0/001$).

لذا، می‌توان نتیجه گرفت که میزان رضایت دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در ساحت «تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی» با میانگین ۱۷/۱۷ پایین‌تر از میانگین فرضی جامعه هدف، یعنی ۲۱ است.

جدول ۱۱- نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای، مقایسه میانگین میزان رضایت‌مندی دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی	۲۵/۳۷	۸/۸۷	۴۴/۵۸	۲۴۲	*۰/۰۰۱

* $p<0/001$

طبق یافته‌های جدول شماره (۱۱)، مقدار t مشاهده شده برای متغیر رضایت‌مندی دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه ساحت «تربیت اجتماعی و سیاسی» دانشگاه ۴۴/۵۸ بوده که از مقدار بحرانی جدول در سطح آلفای ۰/۰۵ بزرگ‌تر است. بنابراین، می‌توان میزان رضایت پایین‌تر از حد متوسط دانشجویان معلمان، از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه «ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی» از لحاظ آماری، معنی‌دار است ($t=44/58$ و $P<0/001$).

لذا می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در ساحت «تربیت اجتماعی و سیاسی» رضایت‌مندی در حد میانگین فرضی جامعه هدف، ابراز کرده‌اند.

جدول ۱۲- نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای، مقایسه میانگین میزان رضایت‌مندی دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری	۱۷/۰۳	۷/۵۱	۳۵/۳۵	۲۴۲	*۰/۰۰۱

* $p<0/001$

یافته‌های جدول (۱۲) نشان می‌دهد که مقدار t مشاهده شده برای متغیر رضایت دانشجویان معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در ساحت «تربیت زیبایی‌شناختی و هنری» دانشگاه، ۳۵/۳۵ بوده که از مقدار بحرانی جدول در سطح آلفای ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بنابراین، می‌توان اذعان داشت که میزان رضایت‌مندی پایین‌تر از حد متوسط دانشجویان معلمان، از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حوزه ساحت

«تربیت زیبایی‌شناختی و هنری»، از لحاظ آماری، معنی‌دار است ($P < 0/001$ و $t = 35/35$).
 بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در
 ساحت «تربیت زیبایی‌شناختی و هنری»، میزان رضایت‌مندی پایین از میانگین فرضی جامعه، ابراز
 کرده‌اند.

جدول ۱۳- نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای، مقایسه میانگین میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان
 از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه در ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری	۳۵/۵۵	۱۳/۶۹	۴۰/۴۷	۲۴۲	*.۰/۰۰۱

*p<0/001

یافته‌های جدول (۱۳) نشان می‌دهد که مقدار t مشاهده شده برای متغیر میزان رضایت‌مندی
 دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی در ساحت «تربیت علمی، حرفه‌ای و فناوری»، دانشگاه
 ۴۰/۴۷ بوده و از مقدار بحرانی جدول در سطح آلفای ۰/۰۵، بزرگ‌تر است. بنابراین، می‌توان اذعان
 داشت که بنابر اظهارات شرکت‌کنندگان، میزان رضایت‌مندی پایین‌تر از حد متوسط دانشجو معلمان از
 کیفیت برنامه‌های فرهنگی در ساحت تربیت علمی، حرفه‌ای، از لحاظ آماری، معنی‌دار است
 ($t = 40/47$ و $P < 0/001$).

۷. نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که میزان رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی،
 پایین‌تر از میانگین فرضی جامعه می‌باشد. لذا می‌توان چنین استدلال نمود که در پردیس‌های استان
 کردستان، وضعیت موجود برنامه‌های فرهنگی، در ساحت‌های چهارگانه تربیت، با وضعیت مطلوب آنها
 (اهداف پیش‌بینی شده)، فاصله‌ای در حدود ۵۰ درصد، وجود دارد. این فاصله، نشان دهنده وجود
 مشکل و آسیب در این زمینه می‌باشد. به عبارت دیگر، کیفیت برنامه‌های فرهنگی، از دیدگاه دانشجو
 معلمان، رضایت‌بخش نبوده و برنامه‌های فرهنگی نیاز به بهبود و بازسازی دارند.

در بخش کیفی نتیجه پژوهش حاضر نشان داد که میزان رضایت‌مندی دانشجویان از کیفیت
 برنامه‌های فرهنگی، در حد متوسط به پایین است. در بخش کمی نیز به استناد جدول (۷)، «میانگین
 رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی، در مجموع ساحت‌های چهارگانه تربیت،

پایین‌تر از میانگین فرضی جامعه است. بر این اساس، می‌توان چنین نتیجه گرفت که نتایج بخش کیفی (مبتنی بر مصاحبه) با یافته‌های بخش کمی (مبتنی بر آزمون‌های آماری)، هم‌خوانی داشته و تقریباً همدیگر را تأیید می‌کنند. بر این اساس می‌توان استدلال نمود که کیفیت برنامه‌های فرهنگی در حد مطلوب و رضایت‌بخش نیست. در واقع بین وضعیت موجود، برنامه‌های فرهنگی اجرا شده با وضعیت مطلوب آنها یعنی اهداف پیش‌بینی شده، فاصله‌ای بیش از ۵۰ درصد وجود دارد. لذا، از این منظر نیز نیاز به بهبود و بازسازی برنامه‌های فرهنگی، کاملاً احساس می‌شود.

یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج برخی پژوهش‌ها، در این زمینه هم‌خوانی دارد. از جمله با نتیجه تحقیق حاتمی‌فرد و همکاران (۱۳۹۲)، مبنی بر «پایین بودن میانگین مشتری محوری و پایین بودن رضایت دانشجویان دانشگاه پیام نور»، محمدی و وکیلی (۱۳۸۸)، مبنی بر «پایین بودن میانگین رضایت‌مندی دانشجویان دانشکده پزشکی و داروسازی از کیفیت خدمات»، باقرزاده خواجه و همکاران (۱۳۸۷)، مبنی بر «نارضایتی ۵۰ درصد دانشجویان از کیفیت دانشگاه»، شریف‌زاده و عبدالله‌زاده (۱۳۹۰)، مبنی بر «رضایت‌مندی پایین و متوسط دانشجویان از کیفیت خدمات آموزشی» و ایزدی و همکاران (۱۳۸۷)، مبنی بر اینکه «کمتر از نیمی از دانشجویان از شیوه آموزش خود رضایت دارند» و اباذری و نعمتی انارکی (۱۳۸۹) که نشان دادند «سطح رضایت بیشتر دانشجویان از کیفیت آموزش پایین و متوسط است»، هم‌خوانی دارد.

«تحلیل سوات»: برنامه‌های فرهنگی، دارای نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهایی بوده‌اند. لذا، برحسب دو محیط درونی و بیرونی مؤثر بر این برنامه‌ها، می‌توان نتیجه گرفت که:

الف) در محیط درونی، که به محتوا و کیفیت برنامه‌های فرهنگی اشاره دارد. نتیجه پژوهش حاکی از آن است که برنامه‌های فرهنگی، هم حاوی نقاط قوت و هم دارای نقاط ضعف بوده‌اند. اما دانشجویان سهم نسبی نقاط قوت برنامه‌ها را ۴۴/۴ درصد، و سهم نسبی نقاط ضعف این برنامه‌ها را ۵۵/۶ درصد، ارزیابی نموده‌اند، یعنی نقاط ضعف این برنامه‌ها از نقاط قوت آنها بیشتر است.

ب) محیط بیرونی: منظور از فرصت‌ها و تهدیدها، عواملی خارج از حیطه درونی برنامه‌های فرهنگی هستند، ولی بر آنها تأثیر مثبت و یا منفی می‌گذارند. نتیجه پژوهش نشان داد که در عرصه برنامه‌های فرهنگی دانشگاه، هم فرصت و هم تهدید وجود داشته است. اما دانشجویان در اظهارات خود، سهم نسبی فرصت‌ها را ۵۷/۱۴ درصد، و سهم نسبی تهدیدها را ۴۲/۸۶ درصد، ارزیابی نموده‌اند. لذا می‌توان چنین استدلال نمود که دانشجو معلمان، وجود فرصت‌ها را در عرصه برنامه فرهنگی، بیشتر از

تهدیدها دانسته‌اند که این نشانگر وجود مزیت نسبی در عرصه برنامه‌های فرهنگی دانشگاه فرهنگیان می‌باشد.

به بیان دیگر، با بهره‌گیری از فن تحلیل میدان نیروی کرت لوین^۱ (علاقه‌بند، ۱۳۸۹، ص ۱۲۰)، می‌توان در مورد یافته‌های این پژوهش، به بحث و نتیجه‌گیری پرداخت.

به عقیده لوین، در هر موقعیتی، دو نیروی «سوق دهنده» و «بازدارنده»، وجود دارند که بر هر تغییری که ممکن است رخ دهد، تأثیر می‌گذارند. در پژوهش حاضر، نیروهای سوق‌دهنده عبارتند از: رضایت‌مندی دانشجو معلمان، نقاط قوت برنامه‌ها و فرصت‌های پیرامون برنامه‌ها، که وجود این عوامل بر بهبود و افزایش کیفیت برنامه‌های فرهنگی مؤثرند، همچنین نیروهای بازدارنده، یعنی نیروهایی که در جهت بازداشت یا کاهش نیروهای «سوق دهنده» عمل می‌کنند. در پژوهش حاضر، نیروهای بازدارنده عبارتند از: نارضایتی دانشجویان، نقاط ضعف برنامه‌ها و تهدیدهای پیرامون برنامه‌ها، که در نقطه مقابل نیروهای سوق‌دهنده عمل کرده و باعث کاهش کیفیت برنامه‌های فرهنگی شده‌اند. لذا، برای افزایش کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه فرهنگیان، باید نیروهای سوق‌دهنده را هرچه بیشتر تقویت و نیروهای بازدارنده را کنترل و حذف نمود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

— منابع —

۱. ابادری، زهرا؛ نعمتی انارکی، لیلیا (۱۳۸۹). بررسی رضایت‌مندی دانشجویان حضوری و غیر حضوری رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران. *فصلنامه کتاب*، شماره ۸۴، صص ۲۲-۷.
۲. *اساسنامه دانشگاه فرهنگیان*. تهران: سازمان مرکزی دانشگاه فرهنگیان کشور، بی‌تا.
۳. ایزدی، صمد؛ صالحی، ابراهیم؛ قره‌داغی، محمدمهدی (۱۳۸۷). بررسی میزان رضایت‌مندی دانشجویان با توجه به معیار نتایج مشتری، مطالعه موردی دانشگاه مازندران. *فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران*، ۱(۳)، صص ۳۶-۱۹.
۴. آقایابی ایرن‌آبادی، سیده‌الهام؛ زاهدی، انسیه (۱۳۹۴). نگاه نو به تربیت هنری و زیبایی‌شناختی براساس نگرش اسلامی. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۱(۴)، صص ۷۵-۹۸.
۵. باقرزاده خواجه، مجید و همکاران (۱۳۸۷). بررسی کیفیت خدمات دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز. *آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)*، ۱(۴).
۶. باهر، حسین (۱۳۸۹). هزار نکته باریک‌تر از مو: *انسان‌شناسی*. تهران: انتشارات تمدن پارس.
۷. حاتمی‌فرد، خدیجه؛ کاکوجویباری، علی‌اصغر؛ سرمدی، محمدرضا (۱۳۹۲). مطالعه رضایت‌مندی دانشجویان از ارائه خدمات دانشجویی دانشگاه پیام نور. *پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، شماره ۷۰، صص ۱۲۹-۱۱۷.
۸. دلاور، علی (۱۳۹۳). روش تحقیق با تأکید بر روان‌شناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر ویرایش.
۹. رحیمی، محمود (۱۳۹۱). طرح پژوهشی: نقش فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در پرورش هوش‌های چندگانه.
۱۰. ساعتچی، محمود (۱۳۹۲). کاربرد روان‌شناسی در کار، سازمان و مدیریت. تهران: نشر ویرایش.
۱۱. *سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران* (۱۳۹۰). تهران: دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۱۲. شریف‌زاده، ابوالقاسم؛ عبدالله‌زاده، غلامحسین (۱۳۹۰). بررسی رضایت دانشجویان دانشکده کشاورزی از کیفیت آموزشی. *پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۱۷(۳)، صص ۷۴-۵۱.
۱۳. شمشیری، بابک (۱۳۹۶). نقش و جایگاه تربیت فرهنگی در نظام تربیت معلم. *پژوهش در تربیت معلم*، ۲(۲).
۱۴. صادقی، علیرضا؛ هدایتی، اکبر؛ میثاقی، الهه (۱۳۹۶). شناسایی حوزه‌ها، ابعاد و نشانگرهای کیفیت نظام تربیت معلم ایران. *پژوهش در تربیت معلم*، ۱(۲).
۱۵. علاقه‌بند، علی (۱۳۸۹). مدیریت رفتار سازمانی کاربرد منابع انسانی. تهران: انتشارات امیرکبیر.
۱۶. عمیدی مظاهری، مریم؛ کرباسی، مجتبی؛ مصطفوی، فیروزه (۱۳۹۰). چالش‌های فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و تربیتی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۸(۸).
۱۷. محمدی، علی؛ وکیلی، محمدمسعود (۱۳۸۸). بررسی رضایت‌مندی دانشجویان از ارائه خدمات آموزشی و ارتباط آن با کیفیت. *توسعه آموزش در علوم پزشکی*، ۲(۳)، صص ۴۸-۵۹.
۱۸. هومن، حیدرعلی (۱۳۸۵). *راهنمای عملی پژوهش کیفی*. تهران: انتشارات سمت.

استناد به این مقاله

DOI: 10.22034/riet.2021.8146.1017

آئینی، بخشعلی (۱۳۹۹). سنجش رضایت‌مندی دانشجو معلمان از کیفیت برنامه‌های فرهنگی دانشگاه فرهنگیان استان کردستان. *پژوهش در آموزش معارف و تربیت اسلامی*، ۱(۱)، صص ۴۱-۶۲.